

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Institutionen för svenska språket

Dator och Internet som mervärde
för klassrumsundervisningen i SVA

Kristina Milotic

Specialarbete, 15 hp
VT 2012, SSA 133
Handledare: Lilian Nygren-Junkin

Sammandrag

Fler och fler SFI-elever använder sig av datorer i sin vardag för olika ändamål. De läser tidningar på dator, de chattar med familjen i hemlandet via MSN, de mailar till sina vänner på Yahoo eller Hotmail, de är inloggade på Facebook där de kommunicerar med omvärlden och de spelar spel på datorn. Att leda eleverna att mer strukturerat och genomtänkt använda datorn som verktyg för andraspråkutveckling är ett naturligt nästa steg i utvecklingen av pedagogisk verksamhet i SFI-klasserna.

I denna undersökning gjordes intervjuer med nio SFI-elever för att kartlägga hur deras datoranvändning ser ut med fokus på andraspråkutveckling. Intervjufrågorna tog upp tillgång till dator och kringutrustning och hur användning av dator som språkutvecklande verktyg ser ut för varje elev. Resultat visar att alla elever har tillgång till dator men att den inte används genomtänkt och planerat i sin fulla potential. Informationssökning och översättning har blivit ett ganska vanligt sätt att använda datorn på, medan uttalsträning och kommunikation på det andra språket både skriftlig och muntlig – är nästan helt försummade.

Det finns med andra ord en klyfta mellan vad eleverna gör på sina datorer jämfört med vad som är möjligt att göra. Kunskapen om det ställer krav, dels på pedagoger som jobbar ute i skolorna och handleder elever, dels på högskolor och universitet som lär ut pedagogik i svenska som andraspråk. Att ta tag i frågan och lära de nytexaminerade pedagogerna i SVA hur de ska gå till väga för att handleda sina elever i språkutvecklande datoranvändning är nästa steg att ta inom svenska som andraspråk.

Nyckelord: IKT, andraspråk, lärande

Abstract

More and more of SFI students use computers in their everyday lives for different purposes: they read newspapers on the computer, chat with the family via MSN, they send e-mails to their friends on Yahoo or Hotmail, they log on to Facebook where they communicate with the outside world and they play games on their computers. To lead students to a more structured and deliberate use of computers as tools for second language acquisition is the natural next step in the development of educational activities in SFI-classes.

In this study, interviews were held with nine SFI students to identify how their computer usage looks like, with a focus on second language acquisition. The interview questions addressed access to the computer and peripherals, and how the use of computer language development tools look for each student. Results show that all students have access to a computer, but it is not well-conceived and usage of its full potential for their language studies is not optimised. Information retrieval and translation has become a fairly common way to use the computer, while speaking and communication in a second language - both written and verbal - is almost entirely neglected.

There is, in other words, a gap between what students are doing on their computers compared to what it is possible for them to do. The knowledge requires that teachers who work in schools and tutor students actively teach and inspire them how to use computers for second language acquisition. But perhaps even greater demands are on universities that instruct teachers in Swedish second language education. To tackle the issue and teach teachers how to instruct their students in language development using computers is the next step to take in Swedish second language education.

Keywords: ICT, L2, learning

Förord

*"Att korrekt tala främmande språk är mycket svårare än folk vill erkänna.
Den som säger att han kan "tala sju språk flytande" kan i regel ljuga på ett."*

KONFUCIUS

*"Att Internet skulle vara en bubbla på väg att spricka är bara okunnigt snack.
Internet kommer att växa och växa. Nyttan kommer att öka i takt med användarna.
Om några år kommer kritikerna att tvingas erkänna att Internet är en lika stor
revolution som Gutenberg och tryckkonsten var."*

ROLF HJELTE, AVDELNINGSCHEF PÅ DIGITAL.

*"Där passerar mitt folk.
Jag måste ta reda på vart de är på väg så jag kan leda dem."*

ALEXANDRE AUGUSTE LEDRU-ROLLIN

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning.....	1
1.1 Personliga erfarenheter	1
1.2 Bakgrund	2
1.3 Motivering.....	2
2. Syfte och forskningsfrågor	3
3. Tidigare forskning	3
3.1 Från behaviorismen till sociokulturellt lärande.....	4
3.1.1 Behaviorismen.....	4
3.1.2 Konstruktivismen	5
3.1.3 Den sociokulturella inriktningen.....	5
3.2 Datorn och den intensiva språkinläringen.....	6
3.3 Nationellt prov i SFI.....	6
3.4 IKT-användning i L2 utbildning för vuxna migranter	7
4. Teoriam	9
4.1 Det andra språket (L2)	9
4.2 Digital kompetens	9
4.3 Informationsteknikens roller	11
4.3.1 Informationsteknik som automat	12
4.3.2 Informationsteknik som verktyg	12
4.3.3 Informationsteknik som arena.....	12
4.3.4 Informationsteknik som medium	13
4.4 Konstruktivistiskt lärande	13
5. Urval, material och metod.....	14
5.1 Urvalet.....	14
5.2 Material	15
5.3 Metod	15
5.3 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet	16
6. Resultat.....	17
6.1 Språkutvecklande datorverktyg och internetverktyg	17
6.2 Resultat av intervjuer	19
7. Diskussion	21
7.1 Tillgång till datorn och kringutrustning	21
7.2 Elever och datoranvändning för skolarbete.....	22
7.3 Dator som verktyg för språkinläring genom social gemenskap.....	23
7.4 Dator som verktyg för uttalsträning	24
7.5 Dator som verktyg för grammatikträning	24
7.9 Konstruktivism och IKT-användning	25
8. Slutsatser	26
Litteraturförteckning	28
Bilagor.....	30

1. Inledning

1.1 Personliga erfarenheter

Under mina verksamma år som lärare och pedagogiskt ansvarig för SFI-verksamheten på en skola i nordvästra Skåne, där jag undervisar i svenska för invandrare på vuxenutbildningen och mediaämnen på gymnasieskolan, har jag funderat en hel del kring hur man skulle kunna utveckla SFI-verksamheten och få de nyanlända eleverna att snabbare och mer effektivt lära sig det svenska språket. I kombination med att själv ha svenska som andraspråk som man fortfarande ”förbättrar och finputsar” på sitt eget sätt (läs: genom datoranvändning) leddes tankarna allt som oftast i riktningen – tänk om man skulle kunna ”datorisera” SFI-undervisningen?

Det har visat sig att fler och fler av mina SFI-elever använder sig av datorer i sin vardag för olika ändamål. De läser tidningar på dator, de chattar med familjen i hemlandet via MSN, de mailar till sina vänner på Yahoo eller Hotmail, de är inloggade på Facebook där de kommunicerar med omvärlden och de spelar spel på datorn. Att leda eleverna att mer strukturerat och genomtänkt använda detta verktyg är ett naturligt nästa steg i utvecklingen av pedagogisk verksamhet i SFI-klasserna.

Jag är själv uppvuxen i Kroatien och inflyttad till Sverige för 18 år sedan, 1994. Som alla andra som flyttar till vårt vackra land vid vuxen ålder gick jag på SFI först, och sedan på Komvux. Därefter fortsatte jag läsa på högskolan och universitetet. De flesta utbildningar och kurser jag gick var på distans, det vill säga med datorn som redskap för kommunikation. Att lära sig ett nytt språk, i detta fall svenska, och sedan höja språkets kvalité till den nivå som universitetsvärlden kräver, var och är fortfarande ett hårt och löpande arbete som aldrig tar slut. Jag märker dock att mitt sätt att lära mig språket har förändrats väsentligt i flera olika avseenden. Några exempel på förändringar är: jag använder inte svensk-kroatisk lexikon längre, varken i pappersform eller digitalt (online-lexikon). Jag använder mig istället av synonymordbok och lär mig nya ord via den för att variera ordanvändning och berika mitt ordförråd, och jag använder sökmotorn Google för att undersöka förekommande användning av ett visst ord eller uttryck och drar på det viset slutsatser om ordet/uttrycket. Därför är min tanke med denna uppsats att göra en översikt över olika sätt att kunna förbättra sitt språk med hjälp av datorn som verktyg. Vet man *vad* man kan göra på datorn och *hur*, finns det en stor chans att arbetet med språket vid datorn blir en vana, som sannolikt leder till ett bättre andraspråk.

1.2 Bakgrund

Detta interdisciplinära och högt aktuella forskningsområde som språkinlärning och informations- och kommunikationsteknologi utgör valdes eftersom datorer och Internet är mitt första stora intresse samtidigt som andraspråksinlärning är mitt liv och jobb sedan flytten till Sverige 1994. Vi lever i en tid då den moderna tekniken tar allt större plats både i våra hem och i den offentliga sektorn. En dator är numera en självklar del av hushållet och vi har svårt att klara oss utan den. De flesta familjer har en egen dator hemma som används av familjemedlemmar som spelmaskin, skrivmaskin, kommunikationsmaskin eller för att utföra bankärenden på. På skolorna är datorn tyvärr fortfarande inte ett självklart inslag i undervisningen. Den tar inte den plats den borde i skolans vardag och speciellt inte i de sammanhangen då nyanlända elever lär sig intensivt sitt andra språk – det svenska språket – som samtidigt är deras inlärningsspråk i andra ämnen på skolan.

De flesta av SFI-eleverna använder sig av datorer både i skolan och i hemmet. Denna datoranvändning kan styras upp och målinriktas på ett bättre sätt än det görs idag i SFI-undervisningen. Brist på kunskaperna, framförallt bland de nya SFI lärarna, om vad som finns ute på marknaden och i cyberrymden är den viktigaste anledningen till varför dator som hjälpmedel inte används i sin fulla potential.

En tanke med detta specialarbete är att sammanställa en översikt över användbara språkutvecklande datafunktioner, program och internetsidor. Denna översikt kan framförallt de nyanställda SFI-lärarna använda, för att få en snabb insyn i vad som finns att tillgå i form av språkutvecklande datafunktioner, program och internetsidor som är gratis och som kan hjälpa eleverna att förbättra sitt andra språk.

1.3 Motivering

Den intensiva språkundervisningen på SFI och SVA kommer oundvikligen att vandra IKT-vägen i framtiden på samma sätt som gymnasie-undervisningen och även grundskoleundervisningen redan gör, men grundskolan i något mindre skala jämfört med gymnasieskolan. Redan nu har SKL (Sveriges Kommuner och Landsting) ett projekt igång som bär namnet ”En dator per elev” som går ut på att varje elev i kommuner som är med i projektet ska ha tillgång till en egen dator i skolundervisningen. (<http://www2.diu.se/framlar/egen-dator/>)

Det är inget alldeles nytt och revolutionärt detta specialarbete kommer med. Det finns redan mängder av interaktivt material som

används i SFI/SVA-undervisningen och en hel del samlingssidor med länkar inom ämnet. De som har jobbat länge med SVA-undervisningen kommer troligen att känna igen de flesta av datorfunktionerna/Internetsidorna som kommer att nämnas framöver. Det handlar alltså inte om att komma med nya upptäckter utan om att tillföra en strukturerad pedagogisk reflektion i ämnet som förhoppningsvis ska leda till att fler SFI/SVA lärare väljer att målinriktat uppmuntra sina elever till språkutvecklande datoranvändning.

2. Syfte och forskningsfrågor

Denna undersökning har 2 syften. Det första syftet är att strukturera och samla ihop information om vad som finns att tillgå i form av funktioner, verktyg och program på dator/internet som nyanlända elever kan ha glädje och nytta av. En reflektion kommer också att göras kring vilka av de erbjudna funktioner/verktyg/programvaror eleverna väljer att jobba mest med och finner mest användbara och varför. Avsikten är att göra denna information lätt tillgänglig, i första hand för de undervisande lärarna som kan inspirera och handleda sina elever kring datoranvändning i språkutvecklingssammanhang, i andra hand alla andra som intresserar sig kring datorstödd språkutveckling. Det andra syftet är att undersöka hur SVA-elevens datorbruk ser ut i verkligheten, vilka datorfunktioner och program använder de sig av i arbetet med andraspråkutvecklingen och i hur stor utsträckning.

Med andra ord är det dessa två forskningsfrågor undersökningen söker svar på:

1. Vilka datorverktyg och internetverktyg finns idag som kan användas för språkinlärning i ett klassrum/i hemmet?
2. Hur använder SVA-eleverna dator för att utveckla sitt andra språk?

3. Tidigare forskning

Dator som ett pedagogiskt verktyg är ett tämligen nytt fenomen, även om de första skoldatorerna introducerades i Sverige redan under 1970-talet. Men inte förrän under 80-talet började man använda datorerna i undervisningen mer medvetet, strukturerat och målinriktat, samtidigt som det gjordes stora statliga insatser på området. I början av 90-talet fick Skolverket i uppdrag av regeringen att organisera den nationella datapolitiken inom skolområdet (Jedekog, 1998a:86).

Målet med uppdraget var att datorn i undervisningen skulle få en roll likvärdig övriga läromedel.

Även Björk och Liberg (2000:19) poängterar att datorn är ett kraftfullt och stimulerande redskap för lärande. De anser att det är viktigt att elever lär sig använda datorn. En förutsättning för det är att pedagoger har kunskap om den nya tekniken och kan välja för eleven lämpliga program. Vidare anser författarna att ordbehandlingsprogrammen är mycket användbara redan från första dagen i skolan.

Enligt Pedersen (1998:6) leder den ständiga utvecklingen av IT (informationsteknologi) hela tiden till nya användningssätt av datorn som undervisningsverktyg. Helt nya tillvägagångssätt att till exempel söka information på uppkom i och med Internets genombrott 1994. För att inspirera till datoranvändning i utbildningssammanhang har åtskilliga dokument författats genom åren. Olika myndigheter och organisationer som exempelvis det redan nämnda Skolverket, men även IT-kommissionen, Stiftelsen för Kunskaps- och Kompetensutveckling [KK] och Ungdomens IT-råd tog på sig att inspirera och uppmuntra till IT-användning i skolan.

3.1 Från behaviorismen till sociokulturellt lärande

Undervisningen har de senaste åren, enligt Jedeskog (1998b) genomgått en förändring. Traditionell katederundervisning, som karakteriseras av föreläsning och fråga/svar-lektioner med läraren i centrum har övergått till en lärandesituation där eleverna enskilt eller i grupp själva söker och utformar ny kunskap. Lärarrollen har blivit en handledarroll där fokus inte ligger på att förmedla faktakunskaper, utan på att vägleda eleverna till ett ökat ansvar i sitt eget kunskapssökande. Med andra ord ska pedagogen coacha och inspirera eleverna till lärandet, det vill säga lärarna ska lära eleven hur man lär sig (Fahlén 2000:57) .

Om vi går längre tillbaka i tiden har den pedagogiska föreställningen om lärandet modifierats och utvecklats även mer drastiskt de senaste 50 åren. Under denna tid märker man generellt tre olika sätt att se på lärande: behaviorismen, konstruktivismen och sociokulturellt lärande. Dessa tre sätt efterträder varandra i tiden.

3.1.1. Behaviorismen

Behaviorismen utgår från en atomistisk grundsyn. Kunskapsinläringen är uppdelad i små steg och lärs ut del för del. Eleverna ses som oskrivna blad som ska fyllas med innehåll. Undervisningen karakteriseras av läsinläring, där man arbetar från

delen till helheten, där eleven till exempel tränar på att ljuda samman bokstäver till ord. Kunskapssynen präglas också av konventionella skrivövningar och isolerade grammatikövningar (Lindö, 2002:14). Undervisningen styrs helt av läraren och eleven är ”konsument” av kunskap (Trageton, 2005:10).

En välkänd anhängare av behaviorismen är B. F. Skinner som introducerade begreppet förstärkning, stimuli och responsteorin. Den bärande tanken bakom teorin var att beteendet formas av sina konsekvenser. Varje framsteg skulle ge stimulus och belöning, bakslag skulle tillrättavisas och bestraffas. Större delen av 1900-talet var lärarens uppgift att få varje elev att lära sig så mycket som möjligt och kunskapsinläringen baserades på belöning och straff.

3.1.2. Konstruktivismen

Konstruktivismens idéer utvecklades först under 1970-talet. Jean Piaget är den mest berömda pedagogiska gestalten som associeras med konstruktivismen. Till skillnad från behavioristerna ansåg han (enligt Claesson, 2002:23) att barn inte är några tomma blad (tabula rasa) som ska fyllas med innehåll. Han ansåg istället att barnen har en så kallad ”föruppfattning” om saker och ting, som utvecklas ytterligare genom nya erfarenheter. Barnet provar och testar sig fram och skapar utifrån sina erfarenheter sin egen bild av verkligheten (Claesson, 2002:26). ”Den inre mentala processen och det individuella lärandet står i centrum för konstruktivisternas intresse” (Lindö, 2002:16). Konstruktivismen placerar elevens lärande i centrum och utgår från eleven. Eleven anses vara aktiv i sitt lärande (Trageton, 2005:11).

3.1.3 Den sociokulturella inriktningen

”Den sociokulturella inriktningen har fokus på människans sociala omgivning och vad språket och den mänskliga kommunikationen innebär för lärandet.” (Claesson, 2002:29).

Forskaren som står bakom denna pedagogiska kunskapssyn är Vygotskij. De sociokulturella teorierna har en konstruktivistisk syn på lärande. Dock inriktade sig Piaget mer på den enskilda lärande människan medan Vygotskij satte fokus på den sociala miljön. Vygotskij menade (enligt Dysthe, 2003:41) att det först och främst är i samspel med andra och inte genom individuella processer som lärande sker. Allt lärande sker genom samarbete i en kontext/ett sammanhang och ett centralt begrepp i det sociokulturella lärandet blir därför ”den närmaste utvecklingszonen” – kunskaper som eleven kan klara av på

egen hand och med hjälp av lärare eller kamrat som har kommit längre.

Det sociokulturella lärandet sker med andra ord genom samspel mellan eleverna och gruppen blir producent av kunskapen (Trageton, 2005:11).

3.2 Datorn och den intensiva språkinläringen

Fördelarna med datoranvändning i situationer av intensiv språkinläring är många. Alexandersson, Linderöth & Lindö (2001:110) sätter datorskriven text i relation till handskrivna text och anser att datoranvändning underlättar skrivutvecklingen och textproduktionen hos andraspråksinlärare genom att låta eleven fokusera på innehåll och språkträning istället för att fokus ska ligga på att utforma bokstäverna för hand. Även Jedeskog (1998a:37) anser att datoranvändning främjar språkutvecklingen via textskrivning hos elever som inte är vana vid att utforma våra svenska bokstäver.

Knutsson (2002:27) beskriver datoranvändande i språksammanhang utifrån den språkteknologiska aspekten och analyserar datorns språkgransknings-funktion. Datorerna kan idag inte bara rätta stavfel utan också böjningsfel, syftningsfel och grammatiska fel. Det som kallas inkongruens i nominalfraser, t.ex. *ett villa* eller *en litet bil* är kanske den mest eftersökta feltypen av program för språkgranskning av svensk text. Feltyper går i många fall att hitta inom ramen för en kort fras, vilket gör att den kan ringas in med ganska hög precision. Den grundläggande analys som behövs i detta fall är morfologisk, d.v.s. den gäller ordens böjning, som är en av de vanligaste feltyper andraspråksinlärare gör.

3.3 Nationellt prov i SFI

Enligt informationen om Nationellt prov i svenska för invandrare som Skolverket tillhandahåller till deltagarna på flera olika språk testas elever i följande centrala förmågor: förmågan att kunna läsa och förstå texter, att tala, förstå tal och skriva om olika ämnen som har anknytning till vardag, arbete och samhällsliv (Skolverket, 2012) .

De nationella proven i SFI bygger på ett eller flera teman som t.ex. arbetsliv, fritid eller utbildning. Proven är uppdelade i olika delar:

1. Del A testar framför allt läsförståelse, men även ordkunskap och textbindning. Denna del består av mellan 30 och 40 uppgifter och i vissa prov fördelas dessa uppgifter på två häften i pappersproven.

2. Del B testar hörförståelse och kan till exempel bestå av inspelade intervjuer, samtal eller radioprogram.
3. Del C testar skriftliga färdigheter och kan bestå av en eller två skrivuppgifter.
4. Del D testar muntliga färdigheter.

Sedan 2010 har skolan möjlighet att välja om nationellt prov i SFI ska genomföras i pappersform eller digitalt. Alla delarna i den digitala formen är inte digitala – den muntliga delen av provet är förlagd till ett samtal i realtid, på samma sätt som vid den pappersbaserade provskrivningen. Även den skriftliga delen där eleven producerar egen text är pappersbaserad i den digitala versionen av nationellt prov. Det innebär att endast hörförståelse och läsförståelse är digitaliserade.

I den digitala versionen genomför eleverna sitt prov vid en dator som är uppkopplad till Internet. Resultatet skickas direkt till Skolverket som i sin tur informerar läraren om elevernas resultat brevledes, inom ett par veckor efter provskrivningen. (Skolverket, 2012).

3.4 IKT användning i L2 utbildning för vuxna migranter

Språkinläring är ett oundvikligt steg mot integration. I en jämförelsestudie som gjordes för Europeiska Kommissionens räkning 2011 visade man på skillnader mellan två europeiska länder i sättet hur man valde att jobba med IKT (informations- och kommunikationsteknologi) och L2 (andraspråk) studier.

De två länder som är föremål för denna studie, nämligen Nederländerna och Sverige kännetecknas av två olika politiska styrelsesätt när det gäller krav på ett fungerande språk för invandrare. I Nederländerna är kunskap om det nederländska språket och samhället en förutsättning för att komma in i landet och få ansöka om uppehållstillstånd. I Sverige finns inga sådana krav, men socialbidrag är kopplad till kursdeltagande i svenska för invandrare (SFI). I Nederländerna ligger tyngdpunkten i L2-kurser på att innehållet ska anpassas till deltagarnas profiler, med en tydlig integrering som mål. I Sverige däremot ligger tyngdpunkten på praktikplatser och på att få ut de studerande i olika verksamheter som ansluter till den aktuella situationen på arbetsmarknaden (Nygren-Junkin, 2011:145).

Trots dessa olika politiska synsätt, är båda länderna kända för att använda IKT för L2-kurser med vuxna invandrare, om än på olika sätt. I Nederländerna finns en obligatorisk datoriserad test och en fri marknad för L2-resurser för vuxna invandrare. Detta har resulterat i att marknaden översvämmas av ett stort antal digitaliserade eller digitala

resurser för lärande av det holländska språket. De holländska L2-läromedlen för vuxna invandrare är rika på IKT-resurser och applikationer och nästan varje läromedel som finns idag på marknaden har en IKT-del. Dessutom är dessa resurser diversifierade för att tillgodose olika studerandes profiler; det finns en anpassning av läromedlen både till högskoleutbildade och analfabeter.

Situationen i Sverige är något annorlunda; IKT för SFI finns även i Sverige, men målgruppen är inte strikt definierad och materialet ligger ofta fritt tillgängligt på Internet. Både tillgång på materialet och dess målgruppindelning kommer sannolikt ändras inom kort på grund av Skolverkets införande av digitala nationella prov för SFI. Införandet av de digitala nationella proven för SFI ställer högre krav på SFI-lärarna att börja använda dator i SFI-undervisningen, som i sin tur ställer krav på tillverkarna av det digitala läromaterialet att från början bestämma mer avgränsade målgrupper för varje läroprodukt. När det gäller den fria tillgången av digitalt läromaterial – de allra nya digitala läromedlen är inte fria längre. Aktörer som Gleerups och Natur och Kultur i marknadsföringen av sina digitala läromedel skriver att de tar betalt per användare.

Studien påvisar fler fördelar med IKT: arbetssättet uppskattas av både lärare och elever eftersom IKT erbjuder individanpassning och flexibilitet. Med hjälp av tekniken kan de studerande lära sig var som helst och när som helst och undervisningen kan individualiseras på ett effektivt sätt. Dessutom är möjligheten att tillägna sig datorkunskaper genom språkkursen väldigt uppskattad, då eleverna är medvetna om att de kommer att behöva dessa kunskaper i sina framtida anställningar (Nygren-Junkin, 2011:153). Från den didaktiska synpunkten erbjuder IKT, enligt studien, fler möjligheter för repetition, mer stimulerande och relevant material och mer variation i arbetet med språkinläringen. Eleverna använder länkarna ut till omvärlden och utsätts för verkliga situationer på ett skyddat sätt, vilket leder till att de övervinner rädslan inför kommunikation på det nya språket.

Det finns dock några nackdelar med IKT. Den första är att de studerande behöver kunna hantera denna teknik och måste ha minst en grundläggande digital kompetens för att kunna lära sig språk genom teknik. I fallstudierna noterades att endast de elever som var väl förtrogna med tekniken också var kapabla att självständigt och målinriktat lära sig L2 med hjälp av IKT. Elever med lägre digital kompetens saknade i allmänhet motivation att använda IKT. Den andra rapporterade nackdelen berör observerade tillämpningar av IKT. I nuläget används IKT mycket lite för att förbättra förmågan att tala.

Den tredje nackdelen med IKT är att tillgången av verktyg som behövs för språkinläring via IKT inte alltid garanteras. Alla migranter har inte en dator/laptop i hemmet, eller möjlighet att använda den. Dessutom har IKT-tillämpningar, kurser och resurser, en kort livscykel och behöver frekventa uppdateringar. Lärare rapporterar också brist på tekniskt bistånd och infrastruktur, samtidigt som de inser att deras inställning till och kunskap om fördelarna med tekniken har stor inverkan på hur tekniken används i klassrummet. Ett stort hinder i integrationen av IKT är säkerligen bristen på medvetenhet och även kunskap bland lärare, som inte nödvändigtvis vet hur man (och inte heller kan) integrera IKT eller hur man utnyttjar den fullt i sin undervisning. (Nygren-Junkin, 2011:137)

4. Teoriram

Här ges först en kort översikt över olika termer som används senare i diskussionen och i slutsatsen. Denna översikt har till syfte att underlätta läsningen genom att bekanta läsaren med teoribildningen kring fackuttryck som ”det andra språket”, ”digital kompetens” och IT-teknikens olika roller.

4.1 Det andra språket (L2)

L2, eller andraspråk, är det språk som inlärningsinsatserna gäller. Det är språket eleven är i behov av att lära sig så bra och så snabbt som möjligt för en lyckad anpassning till samhället. Eleven läser L2 intensivt och kommer i kontakt med det i stora mängder både i skolan och utanför den. Lainio (i Sundgren, 2007:264) anser att andraspråk uppstår om man lär sig ett språk i dess normala användningsmiljö efter att man lärt sig ett första språk – ofta kallat modersmålet.

Hammarberg skiljer mellan andraspråk och främmandespråk och mellan formell och informell inläring. Andraspråksinläring sker, enligt honom, i det land där språket talas och innebär en socialisation in i det nya språket, medan främmande språkinläring sker utanför språkmiljön, vanligtvis i till exempel skolan och högskolan. Beteckningen andraspråk är också den gängse övergripande termen för båda slagen. Formell inläring sker genom undervisningen, medan informell inläring sker genom kontakt med språket i det dagliga livet (Hammarberg - i Lindberg, 2008:26).

4.2 Digital kompetens

Den samlade kunskapen som krävs för att kunna använda sig av datorer i undervisningen kallas för digital kompetens. Både lärare och elever behöver förfoga över den digitala kompetensen för att kunna tillgodogöra sig den språkutveckling som målinriktad datoranvändning erbjuder (Europeiska Unionen 2006:15). Digital kompetens är ett brett begrepp som enligt Europeiska Unionens definition innebär säker och kritisk användning av informationssamhällets teknik i arbetslivet, på fritiden och för kommunikationsändamål. Den baseras på grundläggande IKT-färdigheter, det vill säga på kunskaper om hur man använder datorer för att hämta fram, bedöma, lagra, producera, redovisa och utbyta information, samt för att kommunicera och delta i samarbetsnätverk via Internet (EU 2006:15).

Enligt Svensson sträcker sig frågan om digital kompetens mycket längre än datorkunnande eller datorkörkort. Han anser att den inbegriper såväl tekniska som kulturella, samhällsliga och praktiska aspekter. Han hänvisar till Iana Snyder (2002) som säger: »Language is no longer just grammar, lexicon and semantics: language now comprises a wider range of semiotic systems that cut across reading, writing, viewing and speaking«. Vilka medier inbegriper vårt uppdrag som språklärare? Räcker det med att utexaminera språkstuderanter som endast lärt sig använda och analysera traditionella medier? Vilka kravställer den nya »communication order« som Snyder talar om på oss som språklärare? - är några frågor han ställer sig själv och andra (Svensson, 2008:31).

En annan viktig aspekt av datoranvändning idag är kommunikation via sociala medier. Sociala medier är en samlande beteckning för de medier som man genom mobiltelefon, dator eller annan teknik använder för att kommunicera med varandra genom att vara medskapande och sprida information. Typiska sociala medier är bloggar, wikis, diskussionsforum på nätet och nätgemenskaper, så kallade communities (mötesplatser på nätet) (Stendahl, 2009:29).

År 2006 definierade Europeiska Unionens Språkråd åtta nyckelkompetenser som anses viktiga för unionens medborgare i ett livslångt lärande. Alla dessa kompetenser ses som lika viktiga och överlappar varandra rent kunskapsmässigt (Europeiska Unionen, 2006). Dessa åtta kompetenser är följande:

1. Kommunikation på modersmålet.
2. Kommunikation på främmande språk.
3. Matematiskt kunnande och grundläggande vetenskaplig och teknisk kompetens.

4. Digital kompetens.
5. Lära att lära.
6. Social och medborgerlig kompetens.
7. Initiativförmåga och företaganda.
8. Kulturell medvetenhet och kulturella uttrycksformer.

Det är vårt uppdrag, enligt Språkrådet, att förbereda de nyanlända eleverna för ett likvärdigt liv i EU genom att utveckla alla dessa åtta kompetenser under deras utbildning i svensk skola.

4.3. Informationsteknikens roller

I språkinlärningssammanhang har informationsteknik (IT) följande ansatser enligt Svensson (2008:49):

1. Informationsteknik utgör för språkutbildningen inte endast ett viktigt verktyg, utan också ett medium, en arena och integrerad del av vår vardag.
2. Vi måste förhålla oss kritiskt till olika kombinationer av språkutbildning och informationsteknik samtidigt som det också är viktigt att experimentera och pröva.
3. Vi bygger upp nya slags klassrumsmiljöer i och genom datorn och detta kräver reflektion, experimenterande och nytänkande. Virtuella klassrum är inte heller nödvändigtvis enklare att riva än fysiska klassrum.
4. Det är angeläget att betona de kreativa och skapande möjligheter som digitala medier kan erbjuda för språkutbildningen. Det vidgade textbegreppet handlar inte bara om analys av olika typer av mediala uttryck, utan också om aktivt skapande till exempel på webben.
5. Informationsteknik måste ges ett sammanhang genom ämnesstoff, kommunikation och en bred kontext för att fungera väl i språkutbildningen.
6. Virtuella klassrum behöver inte vara lika stängda som det traditionella klassrummet. Öppen publicering av till exempel studentarbeten och en synlig och social process skapar ofta både arbetsglädje och högre motivation.
7. Den fysiska integrationen av informationsteknik i olika lärmiljöer spelar stor roll för vilken typ av lärande som möjliggörs och stöds.
8. I språkämnen ingår det digitala som studieobjekt genom exempelvis datorspel, elektronisk litteratur, instant messaging och webbsidor.

9. Ofta kan vardagsteknik användas eller anpassas istället för att skapa nya tekniska lösningar.

Informationsteknik kan utan tvekan användas på många olika sätt i språkundervisningen (Svensson, 2008). Vilka dessa olika sätt är presenteras under följande fyra rubriker: *IT som automat*, *IT som verktyg*, *IT som arena* och *IT som medium*. Dessa fyra olika sätt existerar parallellt med varandra och har vuxit fram i den kronologisk ordning som Svensson presenterar dem. Det rör sig dock inte om en evolutionär utveckling utan om att såväl lärare som elever kan hitta användning av detta kreativa och informationsbärande medium som IT är – i sitt arbete med ett andraspråk.

4.3.1 Informationsteknik som automat

Eleven fyller i svar på frågor och får direkt respons om svaret är rätt eller inte, vilket gör att ett visst beteende där rätt svar ges betingas. Varje elev sitter framför en dator och jobbar med egna självriktande uppgifter. Det ger möjlighet att individualisera undervisningen på ett effektivt sätt och att varje elev jobbar med just de kunskapsmoment som den har svårigheter med. (Svensson, 2008:50)

4.3.2 Informationsteknik som verktyg

Datorn kan användas istället för många andra verktyg som fyllde en funktion i undervisningen under den tid då datorerna inte var tillgängliga i den utsträckning som de är idag. Med hjälp av datorn kan man presentera information, man kan söka den, samla den och man kan förändra informationen. Dessutom uppträffas hela tiden nya användningsområden som en dator kan ha i undervisningssituationer. Denna egenskap är helt unik jämfört med andra redskap man använde sig av i pedagogiska sammanhang som alltid hade den funktion som de var uppfunna till och som inte ändrades med tiden. Exempel på sådana redskap att jämföra med är OH-projektor, uppslagsverk, den svarta (och senare vita) tavlan, bibliotek. (Svensson, 2008:51)

4.3.3 Informationsteknik som arena

Informationstekniken har kommit in i våra liv de senaste åren på ett mer genomgripande sätt genom sociala gemenskaper som Facebook, genom mail, kreditkort, internetbanking, mobiltelefoner och spelandet av olika digitala spel. Genom att använda oss av IT-teknik på olika sätt skapar vi en arena för möten och kommunikation med andra, och lämnar digitala spår efter oss i form av text, bild och filmer. IT har blivit en arena för att meddela sig och för att ta emot information. Nuförtiden kan man även söka sig till virtuella världar på Internet,

alternativa världar som de flesta idag känner till, även om endast vissa väljer att leva ut sina alternativa liv där. (Svensson, 2008:54)

4.3.4 Informationsteknik som medium

IT som medium berör i första hand möjligheten att publicera och sprida information och administrativa data. I pedagogiska sammanhang använder man även IT som medium och den tydligaste användningen är lärplattformar som skolor har för att lägga ut kursinformation, schema och kursmaterial men även för kontakt mellan lärare-elev-förälder och för att informera om studieresultat och närvaro.

Det är stor skillnad mellan att vara konsument av digitalt material eller producent av detsamma, och däri ligger den största utmaningen för dagens pedagoger – att stödja kreativt skapande på Internet. (Svensson, 2008:55)

4.4 Konstruktivistiskt lärande

Den konstruktivistiska teorin om inläring som Piaget introducerade för världen på 70-talet utgör stomme för reflektioner kring språkutvecklande datoranvändning i detta specialarbete. Enligt konstruktivismen inträffar inläring när eleven skapar ny kunskap genom att använda tidigare erhållen kunskap och erfarenhet och genom att knyta ny information till befintlig kunskap. Lärarens roll är att skapa situationer där eleven får lösa problem och samverka med andra. Målet är att stödja eleven i konstruktionen av ny kunskap och inte själva överföringen av ny kunskap till eleven. Konstruktivismen anser med andra ord att eleven skapar sin egen mening, kunskap och erfarenhet genom en process där eleven löser problem eller reflekterar över den nyligen erhållna kunskapen. Konstruktivismen anser att det inte är möjligt att föra över kunskap från en människa till en annan. Istället måste eleven själv få skapa mening med den nya informationen och knyta den till kunskap som denne redan har.

Enligt Svensson (2008:56) kännetecknas konstruktivistiskt lärande av 8 egenskaper. Dessa är:

1. Lärande är en aktiv process, en studentaktivitet snarare än en läraraktivitet.
2. Lärande är en social aktivitet där man interreagerar med andra människor.
3. Lärande kräver sammanhang och att man utgår ifrån de kunskaper som eleven redan har.
4. Lärande handlar om att utforska. Utforska, experimentera och uppleva är en djup mänsklig drivkraft.

5. Lärande innebär abstraherande. Vi förstår genom att skapa abstrakta kategorier som utgår från det konkreta och fysiska.
6. Lärande involverar många sinnen och kanaler. Det bästa lärandet är det som involverar så många sinnen som möjligt.
7. Lärande är reflexivt och processuellt. Lärande är en process och inte ett resultat av en eller några aktiviteter.
8. Lärande förutsätter motivation. Motivationen kan höjas med kollaborativt lärande, eget ansvar, fokus på sammanhang, öppenhet mot omvärlden utanför skolan och utforskandet av omvärlden med våra 5 sinnen (syn, smak, hörsel, lukt och känsel).

En kritik mot konstruktivismen är att den är alldeles för abstrakt och vid i sin tolkning av lärandet. Men det är kanske just det som gör den till en värdefull teori då den kräver engagemang och inspiration utan att använda sig av moderna forskningsord och komplicerade begrepp (Svensson, 2008:60).

5. Urval, material och metod

5.1 Urval av respondenter för intervju

Undersökningen genomfördes i en SFI-klass i en skola på en liten ort i Skåne. Skolan har ca 300 elever och är en kombinerad utbildningsorganisation där fem olika verksamheter samsas under samma tak:

1. gymnasieskola
2. grundläggande vuxenutbildning
3. gymnasial vuxenutbildning
4. svenska för invandrare
5. särvtux

Eleverna som ingick i undersökningen läser svenska för invandrare på C-nivå. C-nivå är den näst sista nivån i en språkutbildning som sträcker sig från nivå A som är det lägsta s.k. nybörjarnivån, till nivå D där eleverna förbereder sig för vidare studier på den grundläggande vuxenutbildningen respektive den gymnasiala vuxenutbildningen.

Att just eleverna i C-gruppen valdes är ingen slump. I C-gruppen finns elever som är tillräckligt språkligt starka för att självständigt (utan tolk) kunna svara på de ställda intervjufrågorna. Eleverna på de tidigare nivåerna (A och B) kan inte svenska tillräckligt mycket för att vare sig förstå eller kunna göra sig förstådda i ett samtal som handlar om sådana komplexa frågor som datoranvändning är. Vid urvalet togs hänsyn till åldern för att få en jämn fördelning i

undersökningsgruppen. Den yngsta intervjuade person var 18 år gammal medan den äldsta var 62. Av elva intervjuade personer var tre män och sju kvinnor. Kön, ursprungslandet, utbildningsbakgrund och antal år i Sverige noterades, men ingen gallring i gruppen gjordes gällande dessa parametrar.

Datortätheten på skolan är god – eleverna har möjlighet att dagligen använda sig av datorerna på skolan i två datasalar som är utrustade med modern teknik. Eleverna har ett 60-minuterspass i datasalen schemalagt dagligen. Denna timme får de dock ingen datorundervisning. Datasalen är bokad för självstudier där eleverna har möjlighet att använda sig av Internet för informationssökning när de gör sina läxor.

5.2 Material

Materialet som användes i undersökningen var en intervjumall på papper (bilaga 1). Eleverna intervjuades en och en och extra frågor ställdes spontant där behovet för det fanns, ifall svaret inte var tillräckligt klart eller för kort. Syftet med intervjufrågorna var att få en uppfattning om hur personens datoranvändning ser ut, med fokus på språkinläring.

Frågorna var uppdelade i två teman: den första delen tog upp innehav av dator och kringutrustning såsom högtalare, hörlurar och skrivare. Andra delen handlade om själva användningen av datorn och Internet för språkinläring.

För att kunna sammanställa en lista över datorverktyg och internetverktyg använde jag mig dels av research av litteraturen inom området och dels av egen praktisk erfarenhet av datörstödd språklärande.

5.3 Metod

I avsnitet metod kommer jag att fokusera på intervjuerna som genomfördes med eleverna. Vid första kontakten med eleverna presenterade jag mitt specialarbete för dem. Det gjorde jag för att undvika att de svarar överambitiöst eftersom jag var bekymrad över att svaren, om jag bara ställde frågorna till eleverna om deras datorinnehav och användning utan att förbereda dem på anledningen, skulle komma att bli färgade av deras behov av att visa hur duktiga de var och hur mycket de kunde. Den andra kontakten med eleverna gällande specialarbetet var vid själva intervjutillfället. Varje intervju gjordes enskilt och tog ungefär 15 till 20 minuter, beroende på hur mycket eleven hade att berätta.

Förberedelserna inför intervjuerna innebar bland annat att utarbeta en frågemall (bilaga 1) för att försäkra mig om att alla intervjuerna skulle hålla sig till ett gemensamt tema och ta upp samma intresseområden även om avstickare gjordes. De avstickare som gjordes bottnade i att några intervjupersoner hade behov av att prata om sådant de ansåg vara viktigt, men som inte riktigt hade med undersökningen att göra. Sådana utvidningar som inte bedömdes ha betydelse för undersökningen togs bort vid arbetet med att sammanställa intervjusvaren (bilaga 2). Anledningen till det var att minska textmassan för att man enklare ska kunna fokusera på de delarna av texterna som var relevanta för undersökningen. Dessutom gick det inte att på ett snyggt sätt placera de avvikande svaren i svarstabellen. Jag återkommer dock till dessa delar av intervjuerna som avviker från mallen och beskriver dem i textform i resultatdelen.

5.4 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

Eftersom det är ett integrerat arbete, känns det angeläget att förklara mina tankegångar kring aspekter av metodval och koppla dem till begreppen reliabilitet, validitet och generaliserbarhet.

Min första tanke kring metoden var att göra undersökningen i enkätform, det vill säga att utarbeta en enkät som kan tillämpas på ett stort antal respondenter, för att uppnå en hög *generaliserbarhet*. Om jag bara har tillräckligt många respondenter, tänkte jag, då kan jag dra slutsatser om hur populationen SFI-elever är.

Såsmåningom kom jag emellertid ganska snart på bättre tankar. För att kunna få svar på den relevanta frågan som allt i mitt specialarbete kretsar kring, och som är *hur* eleverna använder IKT, var det nödvändigt att göra intervjuer med dem. I en intervjusituation kan man ställa underfrågor, be respondenten att förklara hur den menar och leta fram detaljinformation. Detta är inte möjligt om man använder sig av en enkät som undersökningsmetod. Så jag bestämde mig för att minska antalet respondenter, för att utöka svarens komplexitet och värde.

Jag ville fortfarande ha en struktur på intervjuerna. Respondenter ska få samma frågor att svara på, för att jag ska ha möjlighet att dra vissa slutsatser om gruppen, även om den är liten. Strukturerad intervju blev det självklara valet. Jag utarbetade en intervjumall som följdes vid intervjuerna. Samma frågor ställdes till alla informanter, frågor med öppna svarsmöjligheter. Jag anteckade kortfattat substansen i varje elevs svar. Intervjuerna övergick, i de flesta fall, till ett samtal om datoranvändning. Samtalsstrukturen följde ändå frågorna i mallen.

Fokusgruppen på nio personer svarade på frågorna en och en, och svaren kategoriserades i specifika svarskategorier vid resultatgenomgången.

Jag tror att *validitet* är förhållandevis hög för detta arbete, för den grupp SFI-elever undersökningen gäller, det vill säga för elever på SFI C-nivå. Intervjufrågorna mäter det som frågeställning åsyftar, på ett ganska tillförlitligt sätt, om man är medveten om att det är elevernas *upplevelse* kring sin egen datoranvändning man tar mått på, och inte deras faktiska användning av datorerna. För att undersöka deras faktiska användning skulle undersökaren behöva följa eleven och observera dess beteende vid dator. Det är ett komplext och tidskrävande undersökningsarbete, som inte är möjligt att utföra inom ramen för en fördjupningskurs.

Reliabiliteten för undersökningen är hög. De svaren jag fick av eleverna vid detta undersökningstillfälle skulle jag troligen få igen om jag gör nya intervjuer nästa vecka. Dock kommer undersökningens reliabilitet att minska med tiden. Vid en upprepad undersökning med samma respondenter om flera år, skulle jag, med all säkerhet, inte få samma svar på frågorna. Det eftersom deras datoranvändning kopplad till språkutveckling kommer att förändras i takt med deras ökade språk-kunskaper.

6. Resultat

6.1 Språkutvecklande datorverktyg och internetverktyg

Datorerna kan nuförtiden rätta en hel del grammatiska och stilistiska fel som till exempel stavfel, böjningsfel och syftningsfel (Knutsson, 2002:27), något som är mycket väderfulla funktioner för andraspråksinlärare. Dessutom finns det en stor mängd webbplatser där eleverna kan träna svensk grammatik (Nygren-Junkin m fl, 2011:125) genom att fylla i svaren och få uppgifterna rättade med en enkel musklick, som till exempel på www.digitalasparet.se som är ett projekt som har utförts av lärare på Botkyrka vuxenutbildning och initierats av CFL, Centrum för flexibelt lärande, en myndighet som nu har upphört och vars verksamhet övergått till skolverket.

Språkutvecklande datoranvändning är all den datoranvändning som har som mål att tillföra nya kunskaper i målspråket (Europeiska Unionen 2006), i det här fallet det svenska språket. Språkutvecklande datoranvändning förekommer i olika former och här är några av dessa som enligt min erfarenhet kan med fördel användas i det dagliga skolarbetet med och på andraspråket:

1. Läsa text på målspråket
2. Träna uttal genom uppläsningssfunktion i t ex Google Översätt
3. Översätta okända ord med hjälp av online ordbok (exempel: Lexin)
4. Skriva text på målspråket i ordbehandlaren
5. Korrigera grammatiska och stilistiska fel i texten med självrättningsfunktion i ordbehandlaren
6. Översätta texter från och till målspråket med hjälp av Google Översätt (OBS! medvetenhet om tjänstens begränsningar!)
7. Lyssna på ljudfiler på målspråket
8. Titta på kortfilmer på målspråket
9. Träna grammatik på webbsidor med rättningssfunktion
10. Söka information/ny kunskap på det andra språket
11. Slå upp fraser på det andra språket i Google för att undersöka förekommande användning i texterna på nätet.

Till ***språkutvecklande datorverktyg*** räknas alla verktyg (hårdvara och mjukvara) som eleven kan använda sig av för att utveckla sitt språk på egen hand eller i en undervisningssituation. Listan baseras på min egen erfarenhet av att lära och lära ut svenska som andraspråk:

1. Skrivare
2. Hörlurar/högtalare
3. CD-spelare
4. Projektor
5. Ordbehandlare (t ex Word eller Open Office)
6. Webbläsare
7. Lärplattform

Webbsidor och funktioner på Internet som eleven kommer åt via webbläsaren och som underlättar inläringen för eleven samt motiverar och inspirerar eleven att använda sig av målspråket. Listan baseras på min egen erfarenhet av att lära och lära ut svenska som andraspråk:

1. Youtube (kortfilmer på svenska)
2. Wikipedia (texter på svenska)
3. Digitala läromedel (text, ljud, bild, ibland även film)
4. Sökmotor (Google)
5. Sociala medier (t ex Facebook)
6. Lättlästa online tidningar och andra svenska tidningar(t ex 8 sidor och Aftonbladet)

7. Nyheter på svenska i video-format
8. Relevanta länksamlingar (exempelvis: kreativpedagogik.se, digitalaspåret.se)
9. Ordböcker online (exempel: Lexin)
10. Radionyheter på andraspråket (exempel: Klartext)
11. TV-nyheter på andraspråket (exempel: SVT-play)

6.2 Resultat av intervjuer

För att ytterligare åskådliggöra resultatet av intervjuerna placerades de förenklade resultaten av intervjuerna i 2 tabeller där åldern på personerna är stigande neråt i tabellen. Kritiska värden som är av central betydelse att ta upp i diskussionen färgmarkerades med orange färg.

Tabell 1.

Kön-Ålder-Land	Tillgång till dator	Tillgång hörlurar eller högtalare	Tillgång till skrivare	Timmar dagligen vid datorn	Gör läxa på datorn	Använder Google Översätt	Använder Lexin
K-18-Irak	delar	ja	ja	7	ja	ja	ja
M-18-Irak	egen	ja	ja	4	ja	ja	ja
K-18-Afghanistan	delar	ja	ja	2	ja	ja	ja
K-26-Polen	delar	ja	ja	1	ja	ja	ja
K-31-Thailand	delar	ja	nej	5	ja	ja	nej
M-32-Iran	egen	ja	nej	4	ja	ja	ja
K-50-Litauen	delar	ja	nej	3	nej	ja	ja
M-58-Irak	delar	ja	ja	2	ja	ja	ja
K-62-Ryssland	delar	ja	ja	0	nej	nej	nej

Tabell 2. (fortsättning)

Kön-Ålder-Land	Googlar för skolarb.	Chattar på svenska via datorn	Tränar svensk grammatik vid datorn	Tränar svenskt uttal via datorn	Skriver svenska texter i Word	Känner till korrigeringsfunktion i Word
K-18-Irak	ja	ja	nej	ja	ja	ja
M-18-Irak	ja	ja	ja	ja	ja	ja
K-18-Afghanistan	ja	nej	lite	nej	ja	ja
K-26-Polen	ja	nej	lite	nej	nej	nej
K-31-Thailand	ja	nej	lite	lite	nej	nej
M-32-Iran	ja	ja	nej	ja	nej	nej
K-50-Litauen	ja	nej	nej	nej	nej	nej
M-58-Irak	ja	nej	nej	nej	nej	nej
K-62-Ryssland	nej	nej	nej	nej	nej	nej

Intervjuerna visar att alla intervjuade personer har god tillgång till dator. Två av dem har egna datorer som ingen annan använder. Sju delar datorn med någon annan i familjen (partner och/eller barn). Att dela datorn med någon i familjen anser ingen av dem vara något problem. Förutom på hemmaplan har alla intervjuade personer god tillgång till datorer även på skolan där de läser svenska för invandrare.

Alla intervjuade personer har tillgång till antingen hörlurar eller högtalare och kan spela upp ljud från datorn. Detta gör att de har förutsättningar för hörförståelseträning och uttalsträning på datorn.

Tre personer har ingen tillgång till skrivare och kan inte på ett enkelt sätt skriva ut texterna. Sex av de intervjuade har egna skrivare och möjlighet att skriva ut på papper. Det framgår dock inte ur intervjuerna om dessa tre använder sina skrivare för språkutvecklande ändamål, till exempel genom att skriva ut egenförfattade texter, för att korrigera grammatik eller träna läsning.

På frågan hur lång tid de spenderar framför datorn dagligen blev svaren väldigt olika, allt från "ingen tid alls" till "sju timmar", som var den längsta tiden. När det gäller datoranvändningstid i relation till ålder kan man utläsa ett samband: den maximala användaren är den yngsta i gruppen och den som använder dator minst – inte ens en timme – är den som är äldst i gruppen. Däremellan är det dock blandat, men ytterlighetsvärdena reflekterar en åldersfaktor.

Hela sju personer av nio använder datorn som hjälpmedel när de skriver sin skolläxa och det är en hög siffra. Alla intervjuade personer förutom en använder Google och Google Översätt medan sju av nio använder Lexin - den digitala ordboken online.

Endast tre av nio intervjuade personer chattar på svenska via datorn. Många fler chattar på datorn, men de gör det på sina egna språk, med sina familjer och sina vänner i hemlandet.

Fyra personer av nio säger att de tränar uttal via datorn, av dem poängterar en att hon gör det i väldigt liten skala (tränar uttalet av konsonanterna "L" och "R"). De som tränar uttalet via datorn i större skala är de yngre eleverna som oftare läser upp sina uppsatser för klassen eller förbereder redovisningar på svenska. För dessa elever har uttalsträning blivit en automatiserad aktivitet – vet de att de behöver prestera genom att lära sig uttala en viss text rätt tar de direkt Google uttalsfunktion till hjälp. De klistrar in där sina egenskivna texter och låter talsyntesen läsa upp dem.

Tränar svensk grammatik via datorn gör fyra personer, av dessa anmärker tre att de gör det väldigt lite. På frågan om de vet *var* man kan träna grammatik nämner flera Digitala Spåret medan en säger att han läser grammatikinformation för enstaka ord i ordboken online (Lexin).

Hela sex intervjuade av nio använder inte Word (eller någon annan programvara) för att skriva sina texter i, och lika många känner inte till att det finns en självredningsfunktion i Word. Sina texter lämnar de in till lärare handskrivna.

När det gäller annan användning, som eleverna nämner vid intervjuerna men som inte redovisas i tabellen eftersom de hamnar utanför frågemallen, berättar eleverna (sex av dem) att de vistas en hel del på Facebook och chattar via MSN och Skype med sina familjer och vänner på sitt hemspråk. En elev (K-18-Afghanistan) nämner att hon brukar vara online en hel del via sin mobiltelefon som hon kan koppla upp sig på internet med. Via mobiltelefonen chattar hon både på svenska med sina klasskamrater och på hemspråk med sina kusiner och vänner. Flera av eleverna nämner att de spelar dataspel som dock är på engelska och inte på svenska. En av dessa elever nämner ett online spel (World of Warcraft) där han ibland chattar på svenska, när han hamnar i grupper där spelarna är svensktalande.

7. Diskussion

7.1 Tillgång till datorn och kringutrustning

Datorn som pedagogiskt verktyg är ett fenomen som fortfarande utvecklas, även om organisering av datapolitiken började för två decennier sedan, redan i början av 90-talet enligt Jedeskog (118:86). Det som är nytt är ”en dator per elev” - resonemanget. En sådan utveckling är en naturlig följd av samhällets utveckling i övrigt, där fler och fler har tillgång till datorer och använder sig av dem dagligen. Att datorn är ett kraftfullt och stimulerande redskap för lärande råder det ingen tvekan om. Dock måste ett villkor vara uppfyllt - att både lärare och elev har digital kompetens, precis som Björk och Liberg (2000:19) poängterar. Ur intervjuernas resultat kan man förstå att den privata tillgången till dator inte längre är något problem för elever som lär sig svenska som andraspråk, oavsett deras ålder. Alla har god tillgång till en eller flera datorer i sitt vardagliga liv och möjligheten att använda dem. Det som för bara några år sedan ansågs vara det största hindret för att använda datorer i SFI-undervisningen är inget hinder längre, åtminstone inte i denna grupp av elever som blev föremål för intervjuerna. När det gäller kringutrustning visar det sig att de flesta av eleverna har tillgång både till högtalare/hörlurar och skrivare. De timmar de spenderar framför datorn är olika många och man kan inte se någon klar tendens att olika åldrar skiljer sig, det vill säga den yngre åldersgruppen spenderar inte mer tid vid datorn jämfört med de som är i den äldre åldersgruppen.

En förutsättning för att kunna tillämpa språkutvecklande datoranvändning i undervisningen är de undervisande lärarnas medvetenhet om varför man gör det och kunskapen om hur hårdvaran och mjukvaran hanteras. Just det, anser Nygren-Junkin m fl (2011:137) vara det största hindret för en lyckad integration av IKT i undervisningen.

Bristande tillgång till utrustningen är en annan av nackdelarna för lyckad integration av IKT enligt Nygren-Junkin (2011:152). I intervjuer som gjordes har alla elever tillgång till IKT-utrustning. Frågan är varför resultaten är olika. Det kan bero på att tillgången har blivit bättre under det gångna året eller kanske på att urvalsgruppen i denna undersökning är för liten för att man ska kunna dra några slutsatser.

7.2 Elever och datoranvändning för skolarbete

Att söka information via Internet är det vanligaste sättet att använda dator för sitt skolarbete. Alla elever gör sina läxor på datorn förutom en. Alla använder sig av Google Översätt och använder ordbok online, samt googlar för att hitta information de behöver för sitt skolarbete. Anledningen till att de gör det är läxorna som de dagligen får av sin lärare. Läxorna handlar om att träna sin läsförståelse och berika sitt ordförråd genom att hitta rätta svar på Veckans Nutidsfrågor, vilket är en sorts nyhets-quiz där frågorna är utarbetade för att väcka nyfikenhet och skapa pedagogiska diskussioner. Frågorna finns i olika svårighetsgrader och SFI-C gruppen jobbar med de medelsvåra frågorna. För varje fråga får man bakgrundsinformation i några meningar och tre svarsalternativ (1-X-2) där man måste välja den rätta. Varje frågeblad brukar ha 7-10 frågor (Veckans Nutidsfrågor, 2012).

Den ständiga utvecklingen av IT leder, enligt Pedersen (1998:6), hela tiden till nya användningssätt av dator som undervisningsverktyg. Det är dessa nya sätt som behöver undersökas och skapas pedagogiska rutiner kring. Vad är det som finns att tillgå? Hur ska vi hantera det tillgängliga i pedagogiska sammanhang? Och till slut - hur ska vi automatisera användningen av datorn i undervisningssammanhang? Så att det blir lika naturligt att sätta på en dator i klassrummet innan lektionen börjar som det är naturligt att sätta på sig skorna och knyta dem innan man går ut ur hemmet.

Undervisningen har enligt Jedeskog (1998b) och Fahlén (2000:57) genomgått en förändring från den traditionella katederundervisningen till en undervisning där lärarens roll kan jämföras med en handledar- och coachroll. Eleverna söker sig aktivt till nya kunskaper medan läraren leder, motiverar, förklarar och strukturerar. Läraren hjälper

eleverna att fokusera på det viktiga, för att de inte ska virra bort sig och fastna i oväsentligheter som ligger utanför ramarna för det som ska läras in. Detta sätt att arbeta är typiskt för den sociokulturella pedagogiska inriktningen enligt Vygotskij. Samspelet med andra är en förutsättning för att utveckla ”de närmaste utvecklingszonerna” (Dysthe, 2003:41). Detta samspel med andra sker i den verkliga världen - på skolan - men även mer och mer i den digitala världen, via IKT.

7.3 Dator som verktyg för språkinläring genom social gemenskap

Eftersom den sociala gemenskapen delvis flyttas till olika digitala former av kommunikation är det en självklarhet och bara en tidsfråga när pedagoger ska börja använda sig av dessa nya sätt att kommunicera. Det som från början var exklusivt skapat för de högre studierna på högskole- och universitetsnivå, lärportaler, används nuförtiden på de flesta gymnasieskolor och även på vissa grundskolor. I en lärportal kan man kommunicera med sina elever, lägga ut undervisningsmaterial och informera eleverna om deras resultat.

Det finns idag många sociala gemenskaper där man både kan konsumera och producera textmaterial på svenska och på det viset kommunicera med omvärlden. Endast tre av nio intervjuade personer chattar på svenska via datorn. Dessa är alla i 18-årsåldern och det tyder på en klar skillnad i datoranvändning när det gäller att kommunicera med skriftlig chatt via datorn. En av eleverna använder inte bara datorn för att chatta, utan även sin mobiltelefon som är uppkopplad på Internet.

Hur kommer framtiden att se ut? Behöver man verkligen specialbyggda lärportaler för kommunikation elev/lärare? Eller kan tal- och skrivträning med fördel flyttas till de redan existerande sociala medierna som till exempel Facebook, MSN eller Skype? Skulle det göra att eleverna blir mer motiverade att tala/skriva på det andra språket? Kan skolan målinriktat och strukturerat ”smyga in” elevernas andraspråk i deras vardagliga datoranvändning med syfte att omge dem med det andra språket på ett naturligt sätt och i så stor utsträckning som möjligt? Ett exempel hur man kan inspirera eleverna att chatta och skriva svenska på nätet är att uppmuntra eleverna att registrera sig på Facebook och där skapa en ”stängd” grupp för sin SFI-klass och uppmana dem att skriva inlägg i gruppen. Det förutsätter dock att läraren själv är aktiv på Facebook och vet hur man administrerar en stängd grupp.

Förutom kunskapen om den sociala kommunikationsplattformen dyker här även ett annat problem upp, som egentligen är ganska enkelt att lösa. Är man registrerad på Facebook som privatperson och vill

behålla sin privata sfär orörd är det kanske en god idé att skapa ett separat lärarkonto som man kan använda i pedagogiska sammanhang gentemot sina elever.

7.4 Dator som verktyg för uttalsträning

Det finns stora möjligheter att jobba med uttalet med datorns hjälp. Det enklaste sättet är att skriva orden eller en hel text och låta talsyntesen läsa den i Google Översätt. De yngre intervjuade personerna som är i 18-årsåldern använder sig alla tre av detta hjälpmedel genom att låta talsyntesen läsa upp deras egenskivna texter som de ska redovisa inför klassen eller för läraren. Även om talsyntesen i Google Översätt låter ganska syntetiskt och onaturligt anser de alla tre att det är ett utmärkt sätt att träna sitt uttal.

I sina Nationella prov för SFI erbjuder Skolverket fortfarande inte digitala testverktyg för muntlig interaktion och skriftlig produktion. Det kan vara ett tecken på att de pedagogiska tankarna i Sverige inte har kommit så långt ännu och att digitala resurser för talträning och testning inte är utvecklade ännu. Även Nygren-Junkin m fl (2011:127) reflekterar över detta i sin rapport och konstaterar att IKT används mycket lite i nuläget för att förbättra förmågan att tala.

7.5 Dator som verktyg för grammatikträning

Att de flesta av eleverna inte tränar svensk grammatik via datorn är en överraskande upptäckt i och med att det finns väldigt mycket självrättande material på nätet, till exempel på www.digitalsparet.se som eleverna känner till. Där behövs troligen en lärarinsats i form av att läraren aktivt hänvisar till exakta ställen på webbsidor som ska göras som uppföljning till en lektion. Det bästa sättet att göra det är att jobba med en lärplattform där man har möjlighet att bygga upp sin egen kurs innehållande länkar till de olika webbsidor man anser vara användbara för grammatikträning.

De sista intervjufrågorna handlade om textskrivning på data och visade att hela sex intervjuade av nio inte använder Word (eller någon annan programvara) för att skriva sina texter i och lika många inte känner till att det finns en självrättningsfunktion för grammatiska och stilistiska fel i Word. Detta är ett viktigt språkinlärningsredskap som helt enkelt måste börja inkluderas i undervisningen mer seriöst i och med att arbetslivet idag kräver att man ska kunna skriva texter digitalt.

Vissa insatser görs i olika projekt som arbetsförmedlingen anordnar där eleverna skriver sin jobbsökan, CV och meritförteckningar.

Skolan kan dock göra mycket mer i det avseendet och jag kan tänka mig att det så småningom kommer att bli en naturlig del av undervisningen när lärarkåren inom SFI-verksamheten själva börjar bli mer säkra i sina egna data-kunskaper.

7.6 Konstruktivism och IKT-användning

Det konstruktivistiska lärandets åtta egenskaper (Svensson, 2008:56-60) reflekteras i stort sett i varje persons datoranvändning också. Det förutsätter visserligen en nivå av digital kompetens som ska göra datoranvändningen meningsfull snarare än frustrerande. Om man verkligen ska dra det till sin spets kan man leka med att byta ut ordet lärande i de 8 egenskaper som kännetecknar konstruktivistiskt lärande mot *IKT-användning*. Varje mening fungerar utmärkt även med utbytt ord:

1. IKT-användning är en aktiv process som kräver att man förstår och tar ställning till hur man ska gå vidare.
2. IKT-användning är en social aktivitet. Man interagerar med andra människor via IKT.
3. IKT-användning kräver sammanhang och att man utgår ifrån de kunskaper som man redan har för att kunna gå vidare.
4. IKT-användning handlar om att utforska, vilket är en djup mänsklig drivkraft.
5. IKT-användning innebär abstraherande. Man måste föreställa sig hur skaparen har tänkt för att kunna följa den röda tråden och göra rätt i sin användning av IT.
6. IKT-användning involverar många sinnen och kanaler genom att presentera information som text, bild, ljud, rörlig bild och hyperaktiv text (länkar).
7. IKT-användning är reflexivt och processuellt. Att ”göra-reflektera-göra om på ett annat sätt” är en process som aldrig tar slut.
8. IKT-användning förutsätter motivation. Här vill jag lägga till att den förutsätter en viss nivå av digital kompetens. Avsaknad av kompetent användning minskar motivationen att använda IT.

Både IKT-användning och inläring av L2 kan med andra ord med fördel genomföras genom att beakta den konstruktivistiska pedagogikens egenskaper. Att lära sig ett andra språk med hjälp av datorn kan inte vara mer förträffligt eftersom båda aktiviteter, användning av IKT och inläring av L2, följer samma principer. Att lära eleverna hur de ska lära sig själva, med verktyg och redskap som

de redan har tillgång till och använder, är det bästa sättet att göra dem till likvärdiga, självutvecklande och drivande medborgare.

8. Slutsatser

Undervisningen i svenska som andra språk behöver enligt min åsikt genomgå en komplettering. Kompletteringen består i första hand av att andraspråkslärare behöver få kunskaper om hur deras elever effektivt kan använda datorn som hjälpmedel för att utveckla sitt eget andraspråk. När lärarna blir medvetna om vilken potential en dator har som språkinlärningsmaskin kommer de lättare att kunna inspirera och handleda sina elever i att använda datorer på ett sätt som främjar deras andraspråksutveckling.

På vilket sätt kan man nå andraspråkslärare för att höja medvetenheten om datorns potential? Ett sätt kan vara att SVA-utbildningar på universitet och högskolor inför datorbaserad språkundervisning som ett återkommande inslag i sina lärarutbildningar. Ett annat sätt kan vara att skapa en debatt ute i samhället, en rörelse som ska sträcka sig till fotfolket, det vill säga till pedagoger som jobbar med de nyanlända eleverna. Detta kan eventuellt vara ett uppdrag och/eller en utmaning som någon av mina blivande kollegor i kurserna som kommer vill engagera sig kring. Frågan är om det överhuvudtaget är möjligt att genomföra en sådan komplettering på kort sikt, eftersom en stor del av lärarkåren, enligt min erfarenhet, inte ser de digitala redskapen som en resurs utan mer som ett problem som skapar frustration när tekniken inte fungerar. I vår lärarkår finns en hel del duktiga, men traditionella pedagoger, som ser inte de digitala redskapen som något värt att lägga krut på. Varför är det så? Där finns det ytterligare möjligheter till undersökningar och analyser. För att kompletteringen ska lyckas mer än i någon enstaka klass krävs eventuellt ett generationsskifte, det vill säga att de digitala "infödingarna" (vilket man brukar kalla ungdomar uppvuxna med datorer och internet-uppkoppling) växer upp, utbildas i svenska som andraspråk och börjar anställas som andraspråkslärare.

Denna undersökning är tänkt som en förberedande introduktion till ett uppföljande arbete inom samma område som kommer att göras våren 2013 inom min master i pedagogik. Det fortsatta arbetet kommer att handla om att utveckla en undervisningsmetod som från början ska inriktas mot att ge eleverna i närundervisningen ett strukturerat pedagogiskt stöd genom dator, lärplattform och Internet. Metoden ska gå ut på att introducera eleverna till och ge dem kunskaper om datorernas funktioner och Internets möjligheter så tidigt som möjligt, d v s direkt från ankomsten till skolan i Sverige.

Samtidigt kommer ett lärarkompendium att utarbetas om hur man stödjer sina elever i närundervisningsklasser via lärplattformar och kursmaterial utlagd där. Förutsättningen för att den pedagogiska metoden ska fungera är att den ska:

1. ge mervärde för eleverna och deras kunskapsutveckling
2. vara enkel att genomföra för den undervisande läraren

Tanken är att metoden ska möta både eleven och läraren där de befinner sig och lära dem hur de kan använda sig av sitt hjälpmedel (dator) för det de behöver lära sig/lära ut.

Litteraturförteckning

- Alexandersson, Mikael; Linderöth, Jonas och Lindö, Rigmor 2001. Bland barn och datorer. Lund: Studentlitteratur.
- Björk, Maj och Liberg, Caroline 2000. Vägar in i skriftspråket. Natur och Kultur.
- Claesson, Silwa 2002. Spår av teorier i praktiken. *Några skolexempel*. Lund: Studentlitteratur.
- Dysthe, Olga 2003. Dialog, samspel och lärande. Lund: Studentlitteratur.
- Fahlén, Lennart 2000. Skolutveckling IKT och lärande. I: Riis, Ulla (red.) 2000. IT i skolan mellan vision och praktik = en forskningsöversikt. Kalmar: Form och tryck.
- Hammarberg, Björn 2004. Teoretiska ramar för andraspråksforskning. I: Lindberg, Inger (red.) 2004. Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle. Studentlitteratur.
- Jedekog, Gunilla 1998a. Datorer, IT och en förändrad skola. Lund: Studentlitteratur.
- Knutsson, Ola 2002. Datorn som språkgranskare. Språkvård 1-2002, Tidskrift utgiven av Svenska Språknämnden. (sid 26-33)
- Lindberg, Inger (red.) 2004. Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle. Studentlitteratur.
- Lindö, Rigmor 2002. Det gränslösa språkrummet: om barns tal- och skriftspråk i didaktiskt perspektiv. (2:a upplagan) Lund: Studentlitteratur.
- Pedersen, Jens 1998. Informationstekniken i skolan. Stockholm: Statens skolverk: Liber distribution.
- Stendahl Emilie 2009. Heeeeeej bitchen min. Pedagogiska magasinet nr 1-2009 (sid 29-31).
- Sundgren, Eva (red.) 2007. Sociolingvistik. Stockholm: Liber.
- Svensson, Patrik 2008. Språkutbildning i en digital värld. Norstedts Akademiska Förlag. Finland: WS Bookwell.
- Trageton, Arne 2005. Att skriva sig till läsning - IKT i förskoleklass och skola. Stockholm: Liber.

Elektroniska källor:

Europeiska Unionen 2006. EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS REKOMMENDATION av den 18 december 2006 om nyckelkompetenser för livslångt lärande (2006/962/EG). Europeiska unionens officiella tidning. <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:SV:PDF>. Hämtad: 2012-03-18.

Jeddeskog Gunilla 1998b. *Lärare och IT*. Human IT. <http://www.hb.se/bhs/ith/4-98/gj.htm>. Hämtad: 2012-03-18.

Nygren-Junkin, Lilian m fl 2011. ICT Use in L2 Education for Adult Migrants - A qualitative study in the Netherlands and Sweden, European Commission, Institute for Prospective Technology Studies (IPTS). <http://ipts.jrc.ec.europa.eu/publications/pub.cfm?id=4539>. Hämtad: 2011-03-26.

Nationellt Prov i svenska för invandrare – information till sfi-deltagare. http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.85906!Menu/article/attachment/Elevbrev_sfi%2520alla%2520niv%25E5er.%20VT%202012%20111212.pdf Hämtad: 2012-05-11

SKL:s projekt "En dator per elev". <http://www2.diu.se/framlar/egen-dator/> Hämtad: 2012-03-18.

Skolverkets webbplats. <http://www.skolverket.se>. Hämtad: 2012-05-21.

Veckans Nutidsfrågor. <http://www.nutid.nu/nuvariant.html>. Hämtad: 2012-05-21.

Bilagor

Intervjumall

Sida 1

Göteborgs Universitet
SVENSKA SOM ANDRA SPRÅK 61-90P
Specialarbete 15p

Datoranvändning
UNDERLAG FÖR ELEVINTERVJU
onsdag den 9 maj 2012

ÅLDER: _____
KÖN: Kvinna Man
Kommer från: _____
Den högsta avklarade utbildning: _____
Hur många år i Sverige: _____

1. Har du en dator hemma?
2. Har du högtalare/hörlurar?
3. Har du en skrivare?
4. Hur många timmar dagligen spenderar du framför datorn?
5. Vad brukar du göra på datorn/Internet?

Kristina Milotic / Media- och sfi-lärare / ÖRKELLJUNGA UTBILDNINGSCENTRUM
Kungsvägen 7 / Box 114 / 286 22 Örkelljunga / Telefon: 0435-552 25 / Endast SMS: 0709-95 06 57
E-post kristina.milotic@ubc.nu / <http://www.orkelljunga.se/utbildningscentrum/>

Göteborgs Universitet
SVENSKA SOM ANDRA SPRÅK 61-90P
Specialarbete 15p

Datoranvändning
UNDERLAG FÖR ELEVINTERVJU
onsdag den 9 maj 2012

6. Använder du datorn för att läsa texter på svenska? Vilka texter? På vilka webbsidor?

7. Lyssnar du på det svenska språket på datorn? Vad lyssnar du på i så fall?

8. Använder du dator för att skriva svenska? Hur?

9. Använder du dator för att prata svenska? Hur?

10. Använder du dator för att träna svensk grammatik? På vilka webbsidor?

11. Använder du dator för att träna svenskt uttal? Hur gör du det?

12. Brukar du skriva texter i Word? Vet du hur man använder autokorrigeringsfunktion i Word?

Kristina Milotic / Media- och sfi-lärare / ÖRKELLJUNGA UTBILDNINGSCENTRUM
Kungsvägen 7 / Box 114 / 286 22 Örkelljunga / Telefon: 0435-552 25 / Endast SMS: 0709-95 06 57
E-post kristina.milotic@ubc.nu / <http://www.orkelljunga.se/utbildningscentrum/>

Intervjusammanställning

Intervjuperson 1: Kvinna -18 - Irak - NV årskurs 1 - 4 år i Sverige

Har tillgång till en stationär dator som hela familjen delar.
Har tillgång till hörlurar och skrivare.
Använder sig av telefon ibland för att komma ut på nätet.
Sitter vid datorn/i telefonen 6-7 timmar dagligen.
Chattar på arabiska, ibland på svenska.
Gör läxa på datorn. Tränar att läsa svenska genom att låna mammas cd med texter.
Använder inte Google Översätt eller Lexin eftersom hon har "växt ifrån" dem.
Nu kan hon så pass mycket svenska att hon klarar sig utan dessa hjälpmedel.
Hon använde dem dock innan.
Nu använder hon Wikipedia och Google för att leta efter information för sina skolarbeten.
Hon lyssnar ibland på svensk musik på Youtube med sångtexter.
Hon chattar aldrig med mikrofon på nätet, varken på arabiska eller på svenska.
Hon skriver mycket svenska för sina skolarbeten.
Om hon pratar svenska med sina kompisar då gör hon det via telefon, inte via dator.
Hon tränar inte svensk grammatik på datorn längre, hon gjorde det i grundskolan.
Hon tränar svenskt uttal genom Google Översätt och dess uppläsningsfunktion på egenskrivna texter (skolarbete). Hon känner till korrigeringsfunktion i Word och använder den flitigt.

Intervjuperson 2: Man – 18 – Irak – NV årskurs 2 – 3,5 år i Sverige

Har en egen bärbar dator.
Har både högtalare och hörlurar.
Har skrivare.
Sitter vid datorn 2-3 h om dagen, ibland mer om skolarbete kräver det, upp till 4 h.
Är på Facebook, Yahoo, Youtube, tittar på filmer och lyssnar på musik.
Chattar på MSN och Yahoo-messenger, pratar på Skype.
Använder Lexin ibland, och Google Översätt ibland.
Läser på NTI på distans och får därifrån mycket svenskt textmaterial att läsa igenom.
Läser svenska på Facebook. Chattar på svenska, men läser inte nyheter.
Spelar spel men de är alla på engelska.
I ämnet svenska lyssnar han på ljudböcker på cd-skivor (skönlitteratur).
Han tittar på svenska filmer på Youtube för skolarbete.
Han skriver mycket på svenska i Word och Open Office - som han tycker bättre om eftersom den har fler funktioner och bättre grammatikstöd.
Läser om svensk grammatik på Wikipedia. Tränar också grammatik interaktivt på NTI.
Uttal tränar han genom att skriva texten på Google Översätt och lyssna på uppläsningen.
Känner till autokorrigeringsfunktion och använder den hela tiden.

Intervjuperson 3: Kvinna – 18 – Afghanistan – NV årskurs 1 – 3 år i Sverige

Har tillgång till en bärbar dator som hela familjen delar.
Har tillgång till hörlurar och skrivare.
Sitter vid datorn ca 2 timmar, men inte varje dag. Bara om hon har läxa.
Använder Google Översätt och Lexin för att översätta.
Söker information på Wikipedia.
Är på Facebook och lyssnar på musik.
Hon läser svenska texter på Wikipedia, googlar på orden för skolarbete och läser på träffsajter.
Ibland lyssnar hon på svenska texter som hon får av sin lärare på CD-skivor.
Hon skriver mycket svenska i Word.
Hon pratar aldrig varken svenska eller modersmål via dator.
Ibland tränar hon svensk grammatik. Hon läser grammatik till orden på Lexin t ex
Innan använde hon digitala spåret, men det gör hon väldigt lite nu.
Hon tränar inte uttal via datorn men hennes mamma gör det mycket.
Hon känner till autokorrigeringsfunktion och använder den flytigt.

Intervjuperson 4: Kvinna – 26 – Polen – högskoleutbildning – 1 år i Sverige

Två bärbara datorer finns i familjen.

Hon har tillgång till hörlurar och skrivare.

Sitter vid datorn ca 30 min dagligen. Hennes man sitter däremot 2 timmar minst.

Är på Facebook. Läser polska och svenska nyheter.

Pratar på SKype med syster (polska). Kollar mail.

Hon googlar för Veckans Nutidsfrågor.

Nyheterna läser hon genom att googla på något intressant som hon hört talas om.

Hon läser på Platsbanken, Manpower och andra olika sökjobb sajter.

Hon lyssnar på Youtube på Svenska för nybörjare.

Hon skriver på datorn i Word och använder sig av Google Översätt för ändamålet.

Hon pratar inte svenska via datorn, bara polska.

Hon tränar grammatik via datorn men inte på sidor som är interaktiva. Hon tar hem gamla Nationella Prov och tränar svenska via dem.

Hon tränar inte svenskt uttal via datorn för hon vet inte var/hur.

Hon vet hur man använder självrättningsfunktion i Word.

Intervjuperson 5: Kvinna – 31 – Thailand – 6 år grundskola – 4 år i Sverige

Har tillgång till en stationär dator som hon delar med sonen.

Har tillgång till hörlurar men ingen skrivare.

Sitter vid datorn ca 4-5 timmar dagligen.

Läser nyheter på svenska.

Översätter svenska ord i Lexin (svenska till svenska -ordbok).

Läser nyheter på svenska på 8 sidor.

Hon lyssnar på svenskt alfabet i datorn och tränar uttalet av ljudet a och r som hon har problem med.

Hon skriver svenska bara när hon ska översätta något ord.

Hon använder aldrig dator för att prata svenska.

Hon tränar svensk grammatik på Safir och lite på Digitala Spåret.

Hon känner inte till autokorrigeringen.

Intervjuperson 6: Man – 32 – Iran – gymnasieskola – 1 år i Sverige

Har en egen bärbar dator och hörlurar, men ingen skrivare.

Sitter 3-4 timmar framför datorn.

Spelar spel. Använder Lexin för översättning, googlar Veckans Nutidsfrågor och annan läxa. Läser nyheter på persiska och kollar mail.

På Skype både chattar och pratar med familjen.

Han läser texter på svenska genom att kopiera och klistra in i Google Översätt, t ex nyheter på svenska. Han går inte till några speciella svenska sidor varje dag.

Han lyssnar på ordens uttal i Lexin.

Ibland lyssnar han på svensk radio på datorn.

Han försöker skriva svenska i chatten med människor som talar svenska och försöker ibland prata i mikrofon med dem också.

Han tränar inte grammatik på datorn för han vet inte hur.

Han skriver inte texter i Word och känner inte till självrättningsfunktion.

Intervjuperson 7: Kvinna – 50 – Litauen – högskoleutbildning – 4 år i Sverige

Har tillgång till 3 stationära datorer som hon delar med familjen.
Inga hörlurar men högtalare direkt från datorn.
Ingen tillgång till skrivare.
Hon sitter vid datorn ca 3 timmar dagligen och lyssnar mest på musik.
Hon pratar med kompisar från hela världen: Schweiz, Tunisien, Senegal osv.
Hon är på Facebook och googlar mycket och letar efter olika slags information eftersom hon är nyfiken på allt som alla kvinnor.
Hon använder Google Översätt och Lexin.
Hon läser nyheter på datorn, mestadels om ekonomin. Vad hon ska läsa får hon förslag från sina svenska vänner.
Hon lyssnar även på svensk musik.
Hon skriver svenska när hon skriver mail och på Facebook.
Hon använder aldrig datorn för att prata svenska.
Hon tränar inte svensk grammatik på datorn.
Hon använder inte datorn för att träna svenskt uttal.
Hon använder inte Word och känner inte till självrättningsfunktion.

Intervjuperson 8: Man – 58 – Irak – universitetsutbildning – 4 år i Sverige

Har tillgång till 3 bärbara datorer i familjen.
Har tillgång både till högtalare och hörlurar.
Har tillgång till skrivare.
Sitter framför datorn 1-2 timmar dagligen.
Läser arabiska tidningar och artiklar om kemi och hälsa.
Läser om forskning inom kemi.
Använder Lexin för att översätta till/från svenska.
Googlar för Veckans Nutidsfrågor.
Använder sig också av Google Översätt men gillar inte att den gör så många fel i översättningen.
Ibland läser han svenska på Digitala spåret.
Han läser inga tidningar på svenska på nätet.
När han skriver svenska på dator skriver han först på arabiska, klistrar in i Google Översätt, översätter till svenska och översätter sedan tillbaka till arabiska för att se hur det stämmer. Så justerar han fram och tillbaka tills det låter bra.
Han pratar aldrig svenska via datorn men arabiska pratar han, med familjen via Skype.
Ibland tränar han svensk grammatik på datorn, hans fru och son hjälper honom hitta sidor med grammatik.
Han anser att han inte är lika kunnig med dator som hans familj.
Han tränar inte uttalet via datorn.
Han skriver i Word men vet inte hur man använder autokorrigeringsfunktion. Hans fru och son hjälper honom.

Intervjuperson 9: Kvinna – 62 – Ryssland – högskoleutbildning – 9 år i Sverige

Delar en stationär dator med sin man.
Har tillgång till högtalare, ej hörlurar.
Har tillgång till skrivare.
Hon spenderar mycket lite tid framför datorn eftersom hon inte har tid.
Hon sitter mest trött framför TV på kvällen.
Om hon sitter vid datorn (väldigt sällan) tittar hon på nyheterna, beställer biljetter och handlar.
Hon chattar aldrig via datorn, använder inte mail, använder inte Skype.
Hon lär sig inte svenska via datorn.
Hon pratar aldrig svenska via datorn.
Hon tränar varken grammatik eller uttal via datorn.
Hon vet inte vad är Word och känner inte till självrättningsfunktion.